

Matajur

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

Lit. 25.—

VIDEM, 1.-15. JANUARJA 1953.

UREDNIŠTVO in UPRAVA via Mazzini, 10 - Videm - Udine

Leto IV. — Štev. 56

Naročnina: letna 500.— lir, 6 mesečna 300.— lir.

Zakaj nas vsi snubijo

Za Cuneom spada videmska pokrajina med največje pokrajine v Italiji. Njeno ozemlje sega od avstrijske meje do Jadranskega morja in od reke Livenze do Idrije in na tem ozemlju živi skoraj milijon prebivalcev. Tako obsežna pokrajina nudi italijanskim političnim strankam dovolj veliko območje, kjer lahko vršijo svojo propagando. V primeri s celotno pokrajino je Beneška Slovenija tako majhna, da bi bilo logično, če bi sploh ne vzbudila njihove pozornosti, zlasti če pomislimo, da je to najtežje dostopen predel in je le slabov povezan s cestami in potmi. Poleg tega pa tvorijo Slovenci v videmski pokrajini komaj nekaj nad 6 odst. celokupnega prebivalstva.

Kljub temu pa so vse italijanske politične stranke, všeči furlanske avtonomiste, vezane z določenimi političnimi cilji na naše kraje in tako vidimo vsak dan živahen promet poslanec v senatorjev vseh barv, ki krožijo po naših vaseh in si skušajo pridobiti prijateljstvo beneških Slovencev, da bi izvabili njihov glas pri bližnjih državnih volitvah.

Poslanci in senatorji Carron, Ceccherini, Beltrame, Barbina, Zanagnini, Fiemonte, vso ti prihajajo med nas in obljubljajo našim ljudem grad in pristavo, kot bi bilo prav od njihovega glasu odločilno če bodo ti poslanci dobili stolček v prihodnjem rimskem parlamentu. Resnica pa je povsem arugacna. Vse italijanske politične stranke delajo pri nas mnogo več propagande, kot pa po drugih krajih pokrajine, ker se bojijo, da se ne bi Slovenci, ki živijo v Italiji, predstavili sami na volitve in bi tako dosegli eno poslansko mesto v parlamentu. Nikakor si ne moremo drugače tolmačiti njihovo »skrb« in njihovo »naklonjenost« tako imenovanim »Nadižkim dolinam«.

Ce pogledamo podrobnejše pisanje italijanskega tisku v Vidmu, bomo opazili, da je prostor, ki je odmerjen problemom Beneške Slovenije, večji od onega, ki je namenjen Karniji in področju na desnem bregu Tílmenta, čeprav je tam petkrat več prebivalstva. Ceprav vedo, da naši ljudje le s težavo čitajo italijančino, lovijo naše čitatelje, kot da bi svojih časopisov ne mogli drugod razpecati. Kjer pa ne more modreti italijanski tisk, najdemo tisk v furlančini, ki prav tako išče somišljenike in podpornike med Slovenci, kakor da v Furlaniji ne bi bilo Furlanov in bi ti časopisi brez Slovencev bili v nevarnosti za svoj obstoj.

Vendar pa nima nobeno od teh političnih gibanj v svojem programu obrambo naše narodne manjšine, všeči tisti demokrščanski izrodek, ki se naziva »furlansko ljudsko gibanje za dejelno avtonomijo.« Napačno bi bilo misliti, da se omenjeno gibanje poteguje za našo obrambo, ko je vendar znano, da je demokratično stvorenje in so jasni njegovi pravi name. To gibanje je bilo ustvarjeno za podporo demokristjanom in njegov namen je, da nas pčluri, če jim ne bo uspelo, da bi nas poitaljanili.

Zato je potrebno, da se združimo vsi Slovenci, kar nas je pod Italijo, brez kakšnih političnih predstavnikov in da sami stopimo v borbo pri prihodnjih parlamentarnih volitvah. Dovolj nas je da zberemo potrebne glasove in izvolimo svojega poslance, ki nas bo zastopal v zbornici, če tudi bo veljal nov volilni zakon z večinskim sistemom, o katerem se sedaj razpravlja v parlamentu.

Beneška Slovenija šteje okrog 60.000 ljudi, z Goriško in Kanalsko Dolino pa dosegže število Slovencev pod Italijo 80.000. V primeru pa, da bi vseeno ne dosegli kvo-

cienta, ki je potreben za izvolitev enega poslance, naši glasovi nikakor ne bodo izgubljeni, ker obstajajo še druge poti do uspeha. Lahko se bomo povezali z drugimi narodnimi manjšinami v Italiji in nekdo bo vsekakor izvoljen, ki nas bo zastopal. Volilni zakon, o katerem sedaj razpravlja, nam dovoljuje to možnost, ker predvideva porazdelitev poslanskih sedežev med manjšinske skupine po čisto proporcionalnem sistemu, medtem ko je volilni zakon iz leta 1948 predvideval izkorisčanje ostankov na vseh volilnih listih samo tistem strankam, ali političnim skupinam, ki so dosegle tolikšno število glasov, da so vsaj v enem volilnem okrožju imele izvoljenega enega poslance.

Ne smemo pozabiti, da nismo samo Slovenci, ki se borimo v Italiji za naše narodne pravice. Tudi južnotirolski Nemci in Francozi v dolini Aosta morajo braniti svoje narodne korišči in so v ostrom nasprotju z rimske vlado prav zato, ker jih ta hoče italijanizirati, prav kakor hoče italijanizirati nas Slovence. Z nami bi se lahko povezali tudi resnični furlanski avtonomisti, kakor morda oni od nape federacion dai popui.

Na podlagi teh ugotovitev in v zvezi z zanimanjem italijanskih političnih strank za Beneško Slovenijo, je nujno potrebno, da se Slovenci v Italiji združimo in preizkusimo naše sile, da s tem pokažemo našo »čr. Italiji in svetu.«

PRAVICA V ITALIJI

O slovenskemu kandidatu je mogoče govoriti kar se komu zdi

Kljub vsemu videzu in objestnim zatrdom določenih časopisov je pravica v Italiji kaj relativna stvar. Sodniki, ki so služili veliki misli, da je treba spoštovati zakon in da v svojem delu ne smejo podlegati političnim vplivom, so izginili ali pa izginajo.

Oglejmo si dva tipična primera sodnikov. V Turinu je bil predsednik prizivnega sodišča znani pravnik Peretti Griva. Njegova velika krivda je bila, da se je strogo držal določil zakona in duha ustreza. Tako je na primer priznaval sodbam o razvezl zakona izrečenim pred tujimi sodišči veljavnost tudi v Italiji. Da bi ga prisilili k spoštovanju volje večinske stranke, so celo pripravili poseben zakon proti njemu.

Zdaj je šel Peretti v pokoj, ker je dosegel starostno mejo. Ob njegovem odhodu je demokristjanski tisk izrazil odkrito zadovoljstvo in verjetno nihče ne bo imel poguma, da bi se zavzel za upokojenega sodnika.

Nasprotno pa slavi zmagoslavje druga kategorija sodnikov, kot so naprimjer nekateri sodniki iz Vidma. Za te vrste sodnikov je zakon v nekaterih primerih preprosta norma, ki lahko velja za osebe do katerih smo neutralni, ki pa se razlagata na ta ali oni način, če gre za osebe, ki se nam zde nasprotniki ali prijatelji. Jasno je razlagata v tem primeru ugodna ali neugodna: v vsakem primeru lahko vemo vnaprej, da sodba ne bo odraz pravice temveč političnega prepričanja sodnika.

Na procesu zaradi tožbe župnika g. Kračine proti listom »Corriere della Serak in »Messaggero Veneto« smo imeli že priznacnost opazovati, kako deluje tako sodstvo. Čeprav imamo pred seboj podoben primer.

Na upravnih volitvah leta 1950 je v volilnem okrožju Tarcent nastopil kot neodvisen kandidat za pokrajinski svet Slovenc Aleksander Molaro. Slovenskega kandidata je silovito napadel demokristjanski

LJUDSTVO JE Z NAMI

Pregled dela in uspehov našega lista v dveh letih

Leto 1953, v katerega vstopamo s to številko, je četrto leto obstoja našega lista. Prav nič ne skrivamo težav, ki smo jih moralni premagati v začetku, da je lahko prodrl naš glas do vseh prebivalcev Beneške Slovenije. Sovražniki našega ljudstva so se poslužili vseh sredstev, tudi protizakonitih, da bi zavrali našo pot. Na desetine agentov, ki so jih zbrali krajevni trikoloristi je šlo na delo, da bi zastrašili in pravili naše ljudi, da bi zavrnili ta skromen časopis, prvi, ki je zagledal luč v naši deželi in ki se je brez oklevanja postavil v bran za gospodarske in narodne koristi beneških Slovencev, koristi, ki jih zanikajo in teptajo že skoraj eno stoletje.

Mi pa nismo odnehal in smo premagali preizkušnjo. Premagali smo jo zato, ker se zavedamo, da smo na pravi poti, da smo na poti časti in naše ljudstvo je kljub vsem šikanam in preganjanjem, ki jih ne najdemo primere v zgodovini, ostalo na naši strani. Danes to skupino odpadnikov vsi prezirajo, celo Italijani sami. Dovolj je poslušati razgovore v Čedadu, Tarcentu, Vidmu in drugod, pa bomo izvedeli, kako misijo o njih. Njihovo ime je pokrito z blatom in mi ga tukaj ne bomo niti navajali, ker se nam studi prav tako kakor našim čitateljem. To so isti izmeščki, katerih se je posluževal že fašistični v borbi proti Slovencem in ki so za-

man trošili čas in napor da bi preprečili našo pot.

»Matajur« — glasilo beneških Slovencev — pride do svojih čitateljev v vseh 207 vasi in zaselkov Beneške Slovenije in ni človeka od 90 letnega starčka do 6 letnega šolarčka, ki bi ga ne poznal.

Vez med domovino in izseljenci

»Matajur« pa ni omejil svoje delo samo na območje naših dolin, ampak je šel še dalje. Upoštevajoč da imamo skoraj 20.000 izseljencev — ena tretjina našega prebivalstva je naravnopravljena po vsem svetu — je postal naš list vez med temi našimi rojaki in njihovo rodno zemljo. Naši delavci, ki žive razpršeni po celem svetu, so prisluhnili našemu glasu, o katerem se je v začetku zdelelo, da jih sploh ne bo dosegel. Sedaj pa obstajajo krožki »Prijate-

ljev Matajurja« v Parizu, Belfortu, Diestroufu, Valpriandi, Montceau les Mines, Armieresu, Attingneville, Steinbaku, Talangu, Lionu na Francoskem; dalje v Bruslju, Liegeju, Chatelineau, Seringu, Taminesu, Morlanwelzu in Charloeroiu v Belgiji; v Schaffhausnu, Zuerichu, Vernayazu in Valdisticu v Švici; v Beloitu, Clevelandu, Buenos Ayresu, La Plati, San Paulu in Ottavi v obeh Amerikah. Tudi v Avstraliji in sicer v Victoriji in Smethfieldu, kjer je nekaj stotin naših izseljencev, bodo v kratkem organizirali krožke naših prijateljev. V vseh teh mestih uživajo naši rojaki, čeprav so tam le gostje, popolno svobodo in so ponosni na svojo narodnost. To dokazuje tudi dejstvo, da so mnogi beneški Slovenci zahtevali od tamkajšnjih oblasti, naj jim na njihove osebne dokumente. (Nadaljevanje na 3. strani.)

PRI NAS IN PO SVETU

posest 395.641 obveznic in zadnjih kupnov, ki jih je izročila med vojno družbi pod nemškim nadzorstvom.

NESREČE OB NOVOLETNEM PRAZNIKU V ZDA — V ZDA se je ob Novem letu pri prometnih nesrečah ponesrečilo 389 oseb. Skupno se je v ZDA ponesrečilo pri prometnih nesrečah za Božič in Novo leto 1153 oseb.

FRANCIJA IMA NAD 42,7 MILIJONOV PREBIVALCEV — Po poročilih francoškega inštituta za statistiko se je število prebivalcev v Franciji lani zvišalo za nad 3%, takoj da ima Francija sedaj 42 milijonov 700.000 prebivalcev. Število prebivalcev se je zvišalo zaradi naraščanja rojstev. Odstotek umrılınosti novorojenčkov je bil v Franciji leta 1952 najnižji od kar pomnilo in je znašal 41 otrok na 1000 prebivalcev.

ITALIJANSKA TRGOVINSKA BILANCA V LETU 1952 PASIVNA — Po podatkih italijanskega statističnega urada je vrednost italijanskega izvoza v prvih 10 mesecih 1952 dosegla 1.210,2 milijarde lir. Uvoz se je povečal za 7,6% nasproti uvozu v istem razdobju leta 1951. Vrednost italijanskega izvoza je dosegla 712,8 milijarde lir in se zmanjšala za 15,7% nasproti lanskemu letu. Po vsem tem je bil italijanski uvoz za 497,4 milijarde večji kakor izvoz; primanjkljaj se je v primeri s primanjkljajem v istem razdobju lanskega leta povečal za 77,4%.

DEGASPERIJEV OBISK V GRČIJI — Pretekli teden se je predsednik italijanske vlade De Gasperi mudil na uradnem obisku v Atenah, kjer je imel razgovore s predstavniki grške vlade v zvezi z obrambnim vojaškim paktom za Balkan in Vzhodno sredozemlje. Od tega obiska si italijanski vladni krogi ne obetajo nikakega posebnega uspeha in bo moral verjetno De Gasperi opustiti intransigentno stališče svoje vlade, ki je doslej sta na stališču, da je treba najprej rešiti tržaško, vprašanje v korist Italije, in šele potem bi lahko prišlo do sodelovanja z Jugoslavijo, čeprav je tako sodelovanje predpogoj za vstop Italije v omenjeno obrambni paket z Grčijo in Turčijo.

PRVA SEJA NOVE FRANCOSKE VLADE — Francoski ministrski predsednik René Mayer je imenoval vse državne tajnike. Nova vlada se je prvikrat sestala preteklo soboto in je razpravljala o organizaciji notranjega dela in o pripravah za odprtitev proračuna do 31. januarja.

PRVI EVROPSKI URADNI LIST — Za

zadnje leto je izšel uradni list Evropske skupnosti za premog in jeklo. Ta prvi evropski uradni list izhaja v štirih uradnih jezikih evropske skupnosti: v nemščini, francoščini, italijančini in holandsčini.

Ta list bi lahko imenovali tudi prvi zakonik za evropsko skupnost, ker so v njem na-

vedeni vsi sklepi, ki so jih doslej sprejeli

v skupnosti včlanjene evropske države. V

njem so določeni tudi prispevki, ki jih bo-

do morale včlanjene države plačevati za

upravo Sveta skupnosti v sorazmerju z

dohodki svoje proizvodnje jekla in pre-

moga.

PRETEP V ITALIJANSKI SKUPŠČINI

— V italijanski skupščini je med razpravo

o refermi volilnega zakona nastal pretep.

Poslanec komunistične partije Italije

Pietro Amendola je udaril po obrazu

socialdemokratskega poslance Mateja Lom-

barda, nakar je nastalo obračunavanje

med poslanci teh dveh parlamentarnih

skupin. Predsednik skupščine je izključil

răpadalca od naslednjih dveh sej.

AMERIŠKE POSILJKE V INOZEMSTVO

— Funkcionari obrambnega mini-

strstva so izjavili, da je posiljatev ameri-

škega crožja v tuje države dosegla v okto-

bru rekordno raven in da se bo verjetno

v takih množinah nadaljevala. Skupno je

bilo v oktobru poslanega v evropske, azij-

ske in južnoameriške države za 329 milijonov

dolarjev vojaške opreme.

JUŽNA ŽELEZNICA V MIROVNI PO-

CODBI — Predsednik italijanske vlade

De Gasperi je predložil poslanski zbor

sporazum, ki ga je Italija sklenila z od-

borom inženirkov obveznic »železniške</p

GORJANI

Pred kratkim so se riunili naši kumunski poglavari in zbrali šindika. Vebran e bi Isola Alfonso, kandidat, ki e imu največ preferenc. Komisar prefetico e mudau konsenje an takoviš odnjeta čemj mjeti človeka iz našega kumuna, ki on če nas miništrati.

Ve vjem, ki novi šindik on če mjeti do sti težkih problemov za rešiti. Naš kumun on je pouan debite an mamó vasi, ki te bizaro jem cesto an škuole narditi. Zdravja politika an dobar akord z nami Slovenski to če novemu šindiku najbuj pomati za afrontanti probleme, ki no ga čakajo. Tuole o ne smije uzabit.

BREG — Pred kratkim smo zveldali, ki več naših judi so bi klicani od karabinjerjev an od tribunalja tu Tolmječe zavoj tega, ki so zavarnili certifikade za jeti votuat.

BRDO

PRED NAŠIM KUMUNSKIM KONSENU so spekat judje iz Brega preložili domando za se odcepiti od Gorjani an se priključiti Brdu. Tele to e že te trenči-krat, ki judje te vasi no se obračajo našemu kumu za vidati njih rikješto solišano. Itako šperajmo, ki naši može no dan bot za simpi uzomiti tu konsideracijon te judi, ki nazadnje no njeso nardili demande za dan kaprich ma zavoj tegá, ki njih ekonomija an usi njih afarji no spadajo pod našo dolino.

MUZAC — Tej ki to e usjemp znano, tu reši vasi ve mamó no koperativno boškivo, ki na e ta najbuj močna an usajlješe organizana očjele Bereči. Usako ljetu na uzeome djela za host posejci or po Karanji an tu Reziji an takoviš to e dosti naših judi, ki no majo djelo. Ker smo žuli, kd Parchinski kumun on prodaja no host bližu našega kumuna, bi propošto nardili naši koperativi, ki na se interesej in mut, ki na tuo oná kupi.

FOJDA

CENEBOLA — Zavoj tegá, ki starši naših otruok njeso tjeri pošljati u šolo njeh te male, ker prostor, kjer so tjeri jih učiti o nje bi za tuo, so pred dnevi paršli ta z Vidma neki funkcioneri od proveditorada an obečali, ki no če use narditi, zak' na bodi nareta nova šuola že tu naši vasi. Zaenkrat so jal naj našijudi se kontentajo takmu lat morejo.

TORJAN

Dita »Italcement«, ki na ima svoje kamolome tu našim kumunu, nje še uzela tu konsideracion pravičnih pretez naših djaloucou, ki so že dvakrat imjeli šjoper. Naši djalouci so mjeti pred kratkim riunjon an so sklenili, de će »Italcement« ne bo dala jim tuo, ki njih sindikalne organizacije uprašajo, todo še šjoper. »Italcement« neje na nobedno vižo čut, de je trjeba našim djaloucem izbujošat stanje. Takuo troštanje se, de naši djalouci bodo znal stat usi kupe u teli borbi prout tistim, ki nejejo priznat njih pravice an tarduo deržal dok »Italcement« ne bo na zadnje klonila.

CEDAD

Pred kratkim je vojaška komanda u Cedadu dala na ašto mule, ki so bli reformani za njih službo. Ker mule veliko služijo našim ljudem, posebno tam, kjer ni cijest, de jim prenašajo bremena, je bluo zanje veliko zanimanje. Nekaj mul so jih rjes kupil naši kmeti, a kot smo čul praviti, njeso nardil dobre kupčije, zak so jih plačal preveč dragoo.

Oštjerju Namorju je u prejšnjim tjuden umrla po dougi an hudi boljezni njegova žena Lojza, stara 60 ljet. Prizadjeti družni izrekamo naše sožalje.

SV. LENART

Novico, ki jo je parnesu naš žornal pred ne doughi cajtam o zapuščenem vojaškem britofu an cjerkvici sv. Miklauža, so si jo oblasti zarjes uzele in saretu. Kot smo zvederal, pred kratkim je paršu u našo vas nek gospodod iz Vidma an se je za tisto rjež zelo interesirou. Su je na tist britof an usi smo ga videl kakuo je gledou zapuščene grobove an potle je nekaj zapisovou.

Ce je ta gospodod kašen funkcionar, si gurno naša kumunska ministracijon ne bo nardila ljepe figure, zak mislemo, de je bla njena dužnost poskarbet za uzdarževanje tega britofa an za poskarbet, de bi se cjerkvica postrojila.

DOLENJA MJERSA — Dne 26. pretekla mjesca se je poručila naša vaščanka Stanič Irma. Želimo ji pouno sreče an veselj u novim stanu.

OSNJE — Med srečne mamicice spada tu naša vaščanka Krizetič Elsa. Zvederal

IZ NAŠIH VASI

sno, de pred kratkim je rodila fajnega puobča. Mladi materi, ki živi u Genovi an njenemu sinu dosti zdravja an sreče.

KRAVAR — U Belgiji, kamor se je pred ljeti preselju an tam ušafu djelo kot minator, se je poročiu gih pred Božičem Angel Šibau. Za ženo je uzen Žovano Laurič iz Podgore u Srednjem. Želimo ji dosti zdravja an sreče an troštamo se, de ne buosta pozabila na svoje domača tla, ki jih je uzerila.

SREDNJE

PODGORA — Decembra mjesca je umrlo naš vaščan Bordon Ciril u starosti 54 ljet. Pokopal so ga na britofu pri Sv. Pavlu, kamor ga je spremilo dosti ljudi iz naše an okuoliških vasi.

POROKA — Nje dougo od tega kar je šla u Belgijo Lidija Bordon za svojim novičem Danilo Lauretič, ki djela u tisti daržavi. Pred Božičem pa sta si oblubila za nimir zvestobo. U zakonskim stanu Želimo novoporočencama dosti ljepega.

SOVODNJE

SPET NAS SNUBIJO — Malo dni pred Božičem nas je paršu gledat znani depatat Ceccherini iz Vidma. Zblju je več naših ljudi an jim oblubilj, de se bo on interesiru za uredit u našim kemune use tuo kar manjka. Ljepo an sladké so tiste coblube, de bi jih le rjes izpounil, samo raši ljudje mu ne verjamejo dosti, zak takih snubaču pred vocationi je bluo an jih bo še dost. Gih takuo so nas hodil snubit pred petimi ljeti an vjenó kulk imamo donás od tistih oblub. Mi vjem, de pravi en pregovor, de »oblubit an dat je preveč« an zato bo težku, de nas boju razni italijanski politikanti prepričal za njim dat na voto. »Muš gre samó entrat na led,« zato bomo vjedli katjerc pot zbrat, ki nam bo dala tuo kar vjem, de lahko dá. Ceccherina pa upravamo kje je blu do donás. Tistem pa, ki ga je parjeju h nam, povjem, de nam je usem znano kulk bandjer je spremenu.

DREKA

Nje dougo od tega, ko so finančarji u creškim kamunu ušafal moža, ki je kuhu žganje an so mu pobral blaguo an posode. Mož jim je pa uteku an zato njeso mogli zvjetdat duo je blu.

Ob tej priliki hočemo povjedat, ne de bi zagovarjal moža, ki je kuhu žganje, de je zlo težku, de bi se naši ljudje daržal lecá, ki prepovjeduje žganjeku. Kot je znano, je Bereška Slovenija, posebno naš kumun, zlo bogata na sadju, a na žalost u naši okuolici nje niti ene distillerje, ki bi kupovala sadje za žganje kuhat an u naše kraje tud ne pridejo kupci, de

bi nam ga kupil. Čeglih prodamo precej sadja na čedadskim targu, nam ga useglj se dosti ostane tistega slabše suorte an s tjem ne vjem kaj bi z njim nardil. Več kot tulk se ne skrani, zak njemamo niti premjernih prastorou za ga daržat an zato sadje začne gnit an ga je trjeba potle vjejt na gnoj. Mi smo ljudje, ki zlo djejam an se nam zdi greh metut proč pardelek s tulkim maltrom pardjelan an zato nje neč čudnega, da marsikajšen pozab, de je u Italiji lec, ki prepoveduje, de bi se tud iz slabega sadja žganje skuhalo.

Naj povjemo še, de par nas ljudje ne kuhažo žganja, za z njim kontrabant djeplat, kuhažo pa ga zato, zak je usakemu kmetu potreban an za ne metat sadja na gnoj. Par nas poznamo še nimir žganje za rabušje zdravilo an vjemo tud, de djela zlo dobró, če se ga popije eno kaplico kar se pride petni an zmaltrani od djela damou. Zavoj tegá bo par nas zlo težkuo zabranit žganje kuhat an oblasti bi muorle zastopit naše stanje an nas ne takuo stiskat za vrat. Če tistega lecá ne morejo proč ga vrejet, naj usaj poskarbij, de bi se gor postavila u Nedški dolini kajnaj distillerija, ki bi kupovala naše sadje. Ce pa tega ne morejo nardit, naj governo zastopil, de mi smo ljudje, ki zlo tarpmo an zato naj bi poskarbij dat tistim, ki imajo dost sadja dovoljenje z nevelikimi daski za kuhat žganje.

DRESKA ZIBELKA U BELGIJI — Mladim zakoncam Gildo Trinku an Rozinu Borž, ki sta se pred nedougim preselili u Belgijo se je rodila pred kratkim hčerica, ki so ji dali za ime patrono minatorje Barbara. Naj bi mala Barbara rastla gor zdrava an naj se nimir zaveda iz katjrega roda prihaja čeglih ji teče zibelka na juški zemlji.

RIM JE ZAVRNIU PROŠNJO — Iz Rima je ministrstvo za jaune djela pošju našemu kumu pismo an obvestju našega šindika, de ne buudo financirali zgrajtu cijete, kdošo jo mješ začet ljetos. Vredni kumun ne daje garancije za de bi potle izplaču dolgov. Zavoj tegá, so Drečanji zlo razburjeni an u kratkim cajtu bo posebna komisija šla h prefektu za imjeti pojasnila.

SV. PETER SLOVENOV

Dosti naših ljudi je za tuo, de bi se u Sv. Petru Slovenov ustanoviu tud kakšen kors za naučit našo mladino kakuo je trjeba pravilno obdjelovat zemljo an dobre gospodarjenja. Suolarji, ki že hodijo u šuolo profesional u Spjetar bi se lahko u istem cajtu naučil poleg svojega mestjerja še agrarje ar živinoreje. Tuo b' rjes zlo koristilo usem, zak par nas imajo skoraj usi kaj premoženja an kran-

vico u hleve. Se ne smije pozabiti, de će je par nas velika mizerja, tuo je predusm krivo tudi tuo, ki naši ljudje premaž poznajo moderne sisteme obdelovanja zemlje an redditou živinoreje. Ce bi bili naši ljudje dobro poučeni o teh materjih bi se lahko zlo izbušalo naše gospodarstvo an dostim ljudem ne bi bluo trjeba hodi po svetu služit kruha. Zavoj neznanja tarpi par nas največ živinoreje an sadjarstvo, zak prau naša dolina ima najbujošo klimo za sadje an tud za živinorejo ne manjkajo pogoji, saj so naši hribi dobri pašniki.

Za ustanovit to šuolo ali poseban kors bi se muorle interesirat naši kamunski predstavniki.

* * *

Oficij za djelo (ufficio di collocamento) našega kamuna je daju vjedat ljudem, de morejo iti na djelo u Francijo več varst specializiranih djaloucou, moški ali ženske. Ta oficij priporoča naj se interesirani ljudje javijo na sedež u Spjetar an naj parnešo sabo djepluno bukvico (libretto di lavoro) an csebno izkaznico (certa d'identità). Usi djalouci, ki mislio iti u Francijo muorajo dobró poznat mestjer, ki so se ga zbral, zak bo ena posebna komisija potle natancro pregledala, če so rjes kopac djelat tuo kar so povjedal. Komisija bo tud pregledala zdravje usakega čovjeka.

DOLENIJ BARNAS — Na dan ro Božiču naš vaščan Marijo Dorboló se je pejž z lambreto iz naše vasi do Cedada. Po poti, an tuo se je godilo tik pred Cedadom, je nesrečni mož teu prehitit en kamjon, ki je šu počasi na tisto smjer, kar mu nje uspelo, zak kamjon je pru u tistem cajtu obarnu na čamparno roko an takuo se je Dorboló u vanj zaletou. Saferji od kamjona so se hitro ustavili, za pomat nesrečnemu možu, ki pravzaprav nje zgledlo, de bi se toliko hudega nardiu. Saj je sam gor ustou an povjedou, de mu nje neč. Toda ... "h so mu dal nasvet naj greh mjestu u špitau. Tie, ko so ga pregledal, so ga zadaržal notar an drugi dan se je njegovo stanje zlo poslabšalo an pruoti večeru je ubogi Marijo Dorboló umrū zavoj možganskog pretresa. Naslednjo nedjelo je blu pogreb rancega u naši vasi na katjerenje je paršo pouno ljudi. Ranci zapašu ženó an enega puobča.

AZLA — Nesreča pri djelu — Pred kratkim se je pri djelu ponesreču zlo hudo naš vaščan Jusič Karlo, star 43 ljet. Nesrečni djalouc, ki je prenašal na hrbitu breme darví pruoti svoji hiši, je krivo stopnu an zavoj tegá mu se je noga popuznila in pada je na tlá. Pri padcu mu je brije da ločez glavo an ga je partisilo z brado na kost, ki veže rebra. Nesrečni mož je blu sam an po krajsem odmoru se je daju krajzo ar počasi napotu pruoti duomu. Ko je paršu damou so hitro klical mjeđihar ar ga pejal potle u videnski špitau, kjer se bo muorle zdraviti najmanj 40 dni. Z našim krajem želimo Karlu, de bo hitro ozdraviti.

POROKA — Pred kratkim se je u špjetarski cjerkvi poručila naša vaščanka Frapotnik Marija. Poročila je znanega industrijalca Bartolomea Cesta iz Baroidna u veronski provinci.

* * *

Zakoncama Galanda Ivan an Tropina Marija se je rodil četrti puobič. Novorjenec želimo pouno zdravja.

PETEJAH — Ljuboje iz naše vasi so večkrat zaprosil na kamun, de bi poskarbjeli za zgradit u njih vasi britof, zak do Spjetra je preveč deleč. Britof ui služu tud za vasi Lipa, Mečana an Bjarc, ki so u bližini Petejaha. Prou bi bluo tud, de bi se nam tud duhounika dalo, saj use tele vasi imajo zadost ljudi, de bi ga uzdaržal an takuo bi ne mijel potrjebe hodi do Spjetra h maš. Sevjeda, de duhounik bi muorle bit Slovenc, zak takuo bi zastopil naše ljudi an oni bi zastopil tud pridigu.

PODBONESEC

Zvjudli smo, de tisto cijesto, ki je bla u načrtu za jo zgradit od Zapotoka do Crnega vrha, ne boju začel djelat. Ministrstvo za jaune djela je sporočiu, de zaenkrat njeniamo soudi an de bo trjeba počakat še kakšno ljetu. Zavoj te novice so bili posebno Crnovršani zlo žalostni an obožljivih praznikih se nje drugega guorilo par nas, ko e tez zadevi.

GRMEK

IZ ŽIVLJENJA NAŠIH DJELOUCEU U BELGIJI — Na nedeljo 17. decembra pretekla ljeta je paršu gledat naše djalouce, ki delajo u jamah po Belgiji okoli Tamines (St. Eugenie) znan slovenski misjonar, Jožef Vidmar, ki je pridgu po naših vases večkrat.

Naši djalouci, ki so tam že več ljet, so ga z velikim veseljám pričakoval an trošajo se, da se bo še krat varnú. Misjonar Jožef Vidmar je šu potle tud u Francijo, kjer je obiskou še več naših bratov, ki tam delajo an u admiv kraju je naše minatorje šu glečat tu jamo 600 metru pod zemljo.

TRUŠNJAK ZANET NAS JE ZA VEČNO ZAPUSTIU — Kot blisk se je raznesla žalostna novica, de je u čedadskim špitalu za večno zatisnu oči 47 ljetni Trušnjak Zanet, doma iz Gorenjenga Brda. Ranci Zanet je blu dougo cajta bolan, za vaj tegá, ki u desetih ljetih, ki je djelu u mlini u Belgiji, se je nebran u pluč dost čarnega prahu an tiste je ubogega čovjeka mučilo dok ga nje spravilo še mladega s tega sveta.

Pogreb je blu u Ljesi par dni pred Božičem. Ranci Zanet je blu počten čovjek. Usi so ga radi imjel. Biu je nimir zaveden Slovenec an zvest sin naše zemlje.

Daždal ga bomo nimir u večnem spomin. Buoh mu daj večni mir an naj u mjeru počiva na tisti zemlji, ki jo je tulku ljudi. Žlahi an njegovi ženi se pričržimo ob takvi veliki žalosti, de lahnješ prenesejo nesrečo, ki jih je zadjela.

KOSTNE — Dne 26. decembra je Cecilia Kjabaj — Polentarjova — rodila dve ljetni čečici, a na žalost so obe novorojenke kmalu potle, ko so bile korašene, umrle.

PLATAC — Božič je parnesu družini Tilha Vogriča an Matilde Armejevo zlo ljeti darilo. Rodil se jim je fajan puobič an karstil so ga za Nadalja. Želimo, de puobič bi hitro zrasu zdrou an vesel, de bi takuo prijet pomagu pri djelu svojemu očetu.

DOLENJI GRMEK — Letošnji Božič je parnesu ponuo rojstvu u naš kamun an tud naši vas je bogato obdarou. Mlademu paru Feletič Albertu an njegovi ženi Maťaldi se jim je rodila čečica.

TOPOLOVO — MALO ZA ŠALO, MAŁO ZA RJES — Iz Topolovoškega smo došli tale dopis an ga

Nikola Tesla

Ob desetletnici njegove smrti — Genij znanosti in tehnike

Dne 7. januarja je poteklo 10 let, kar je umrl v Ameriki — v svoji drugi domovini —, slavni znanstvenik Nikola Tesla. Rodil se je leta 1856 v Smiljanu pri Gospicu v Liki. Solal se je na Rakovcu pri Karlovcu, tehniko pa je dovršil v Gradcu in Pragi. Kot inženir je dobil prvo službo pri telefonski družbi v Budimpešti, odtod pa ga je zvabila Edisonova kontinentalna

družba v Paris, kjer so se mu odprla vrata v Edisonov laboratorij v Ameriki. V New Yorku je kmalu ustanovil svoj laboratorij in začel bogatiti svet z vedno novimi izumi in večno novimi publikacijami.

Pregled njegovega dela je preprostemu človeku komaj mogoč. Poglavitni pomen Teslovega znanstvenega in tehničnega dela je v odkritju proizvodnje in uporabe polifaznih električnih tokov, s čimer je doživel tehnika uporabe električne energije temeljiti preporod, še zlasti v prenosu na daljavo. S sestavo prvih strojev za proizvajanje tokov visoke napetosti v velikem stilu je Tesla teoretično in tehnično pripravil teren za odkritje brezicne telegrafije, s čimer se je pozneje okoristil Guglielmo Marconi. Tesla je bil velik pionir in pravi poet elektrotehnike; brez njegovih izumov ne bi danes svet sijal in žaril v razkošju električne luči in energije.

Tesla je kot genij, kakršni ustvarjajo nova obdobja, pripadal vsemu človeštvu. Toda vse življenje je bil ponosen na svoje jugoslovansko poreklo in prav zato je tem večja naša dolžnost, da ga slavimo.

TISTIM, KI NE VEDO

V Beneški Sloveniji je bil rojenih mnogo slavnih mož, katere bi radi sedaj nekateri spravili v pozabo. Tako je naš rojak Jakob Štein, ki spada med najslavnejše filozofe XVIII. stoletja. Jožef Kva-

rejo zakriti resnice, ki jo mi objavljam. Naš narod je opril oči, o tem naj bodo prepričani tudi gospodje na vladu. Beneški Slovenci vedo, da će je biti kaj storitvega v njihovih krajih, je bilo to napravljeno samo, ker Rim ni mogel biti slep in globi sprito umiljenih obtožb, ki so bile objavljene v stolpcih tega lista in ki so prikazovale popolno zapuščenost našega ljudstva od strani rimske vlade. V manj kot štirih letih je vlada potrošila za javna dela v Beneški Sloveniji mnogo več kot je prej potrošila v 80 letih. To so prvi savori naše horbe.

Res je, da je bil večji del tega denarja potrošen za grajenje šolskih poslopov, otroških vrtec in jasli, da bi pospešili raznoredovalni proces, kar je njihov končni politični cilj. Toda prepričani smo, da bodo prav te šolske sobe, ti otroški vrteci in te jasli, nekoč vodili učitelji, ki bodo poučevali naše otroke v njihovem materialnem jeziku, ker je dolžnost vlade, da nam da tisto, kar nam pritiče in noben zakon, nobena mednarodna uredba ji ne dovoljuje potučevanja.

Pravica do svobodnega kulturnega razvoja, do svobodnega življenja, nam je zajamčena v mirovni pogodbi in v ustavu italijanske republike, kakor tudi o izjavi ONU o človečanskih pravicah. Casi »Roma doma« so za nami; danes je treba dati cesarju, kar je cesarjevga in ljudstvu, kar je od ljudstva,

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nacionalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

NIKOLA TESLA

LJUDSTVO JE Z NAMI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

mense poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti. To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nacionalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Resnice se bojijo

Kakor da bi ne bilo dovolj, da smo že v Beneški Sloveniji podvrženi vsakovrstnim krivicam, skušajo italijanske oblasti poseči tudi v politično življenje naših izseljencev v tujini. Od naših čitateljev v Belgiji smo izvedeli, da so se uradniki tamkajnjih italijanskih konzulatov v preteklem letu že večkrat pozanimili in obiskali tista rudarska središča, kjer delajo Beneški Slovenci, ter tam poizvedovali o tistih naših ljudeh, ki prejemajo naš časopis. Poleg tega so se zanimali tudi za imena tistih delavcev, ki so bili pobudniki za ustanovitev krožkov »Prijateljev Matajurja«, ki so jih ustanovili v teh krajinah. Tako daleč so torej prišli, kot bi ne bilo potrebnega, da so se poslužili najnižkotnejših sistemov in celo poštne sabotaže, da bi preprečili dostavljanje našega časopisa.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbolj nemiselne trditve, samo da bi pred kulturnim svetom zakrila brutalne sisteme, ki jih italijanska vlada uporablja pri ravnanju s slovensko narodno manjšino.

Toda zastraševanja in sabotaže ne mo-

ment poleg italijanskega državljanstva zapisuje tuči, da so slovenske narodnosti.

To je jasen dokaz, da zahteva naš narod, kjer se čuti svoboden, kjer ga ne odustijo z dela če je Slovenec, da ga priznajo za to, kar je. »Italianissimi« so naši ljudje sami v fantaziji italijanske nationalistične propagande, ki trobi najbol

Z A N A Š E D E L O

Starost, ki jo dočakajo drevesa

Starost, ki jo dočaka sadno an tud drugo drevje, je različna. Nekatjera drevesa dorastejo an odmrjejo že po nekaj desetletjih, druga zdarže več stulet, nekatjere varste rastejo tud taužent an več ljet.

Marelica užarja 20 do 25 ljet. Breske raste do 30 ljet, češla pa pride tud do stuo ljet. Do enake starosti pridejo tud čerješnje. Jablane an hruške rastejo do 150 ljet. Brest raste nad 300 ljet; smrječka, jejka an buor pa do 350 ljet. Makien raste do 500, breza pa do 600 ljet. Oljka, ki raste na suhih kamenitih tleh pride do 800 ljet starosti. Bukve rastejo lahko tud do 900 ljet, kostanj pa zdarži tud 1000 ljet. Enako an se večjo starost pričakajo lipe, platane an orehi. Hrast je narbujoč, saj pričaka tud 1500 ljet.

Cedre rastejo do 2000 ljet, tise pa celuo do 3000 ljet. Mamutovo drevo pride do 4000 ljet starosti, use pa prepasa cipresa, ki muore doseč starost 6000 ljet.

Kako zaflikate ljes

Uzomite čisto žaganje, če muorete iz bukovega lesa an ga pomješajte z vodo u katjeri ste raztopili lim (kola). S tisto rečjo dobro zamažite jamo ali razpoko, ki jo čete zatakniti. Potle potrosite po varhu še drobnega žaganja an dobro potoučite. Ko so to mazilo posuši, pogladite s glažovo kartou. Ta blek iz žaganja je kot najbolj tard ljes an darži tud usak evec.

Skarbite, da ne bo živine zeblo

Usak živinorejec muora lepou gledat, de ne bo živina na mrazu. Dobro je trjeba sadă pregledat hljeve, de ne manjkajo glaži po oknah an če manjkajo an jih ne muorete kupti zataknite odpartine z deskam ali s kartonom. Posebno je trjeba skarbet, de ne stož živina na prepihu, zak je tuo zlo škodljivo za njeno zdravje. Kadar je zlo hud mraz je dobro, de zataknite s slamo use lame, kjer se vam zdi, de notar piha. Par tjem pa muorete sevjeta skarbet, de se usuglihl hljev usak dan odpre, de takuo dobi živina frišen ajar.

Mraz težku prenašajo use živali, a nekatjere buj kot druge. Koze na primer so za mraz zlo občutljive, medtem ko domačim zajcem mraz ne škoduje. Znano je tud, de se prase zlo slabu pita, če nje u gorkim an suhem svirnjaku. Zlo težku

prenašajo mraz kokoši an zatuo jih je trjeba u hudim mrazu daržat na gorkim prastoru.

Vjedati pa muorate tud, de buj dobro ko buoste fuotrali živino manj bo tarpjeila mraz. Bouno an lačno živino buj zebekot pa zdravo an sito an zatuo dajajte živini pozim, posebno kadar je hud mraz, narbujuši fuotar.

Ne dajajte živini pozim marzle vode

Če pije živina preveč marzlo vodo, se njeno teluo, posebno pa žalodec an čreva preveč ohladijo an konsequenca tega je, da živina ne prebavlja dobro. Krava, ki

pije preveč marzlo vodo, ušafa lahko drisko, če je pa breja lahko pa tud povarže. Napojit s preveč marzlo vodo slabu djela tud mijeku. Takuo kot škodo djela preveč marzla voda, djela slabu tud preveč gorka voda, zak živina je popije preveč. S tem se živini želodec preveč razšir an soki, ki so u njim oslabujejo, živina rata švoh an rada zboleje. Za napojit pozim je narbujaša tista voda, ki ima deset do 15 gradou C. Tisto gorkuoto pa ušafa voda če postavite sod u gorak an suh hljeu an jo nimar dolijete kadar jo živina odpije. De se pa voda ne bo pokvarila zavoj prahu an stelje odčidite večkrat tisto posodo, kjer daržite vodo ali jo pa daržite nimar pokrito.

Kako pripravimo žvepleno japneno škropilo?

U našim listu smo že večkrat pisal gor než žvepleno japneno škropilo (brozga) katjero se nuca za škopit sadno drevje. Žvepleno japneno škropilo lahko kupite u agrariji, lahko si jo pa tud sami nardite.

Za nardit žvepleno japneno škropilo nucate žveplo u prahu, japo, vodo an kotou. Ta kotou ne smije pa bit iz rama, zak žveplo ga razjeda. Prej ko začnete kuhati to škropilo muorate vjedat kulk ga rucate an kulk naj bo koncentriran. Za zimsko škopljenje sadnega drevja se nuca ponavad 20 do 25 par stuotna koncentracija, za poljetno škopljenje pa 2 par stuotna. Z drugimi besedami povjedano: za nardit 100 litrov zimskega škropila se nuca 20 do 25 litrov žveplene japnene brozge. Če vjeste kulk etolitrov škropila nucate za poškropit vaš sadounjak, potle lahko zračunate kulk litrou brozge muorate pripraviti.

Povjedali vam bomo kakuo se skuhu 10 litrov žvepleno - japnene brozge. Nucate 1 kilogram živega japna ali 3 kilograme na friso ugasnjenega japna an 2 kilograma žvepla u prahu. Ugasnjenumu japnu se doda žveplo an potle use skupaj dobro premješa. Medtjem ko mješate dodaste 10 litrov vode an postavite na ne preveč močan ogenj. Kar začne brozga vreti je trjeba prelit še malo vode an med kuhanjem večkrat premješajte. Takuo naj vre prikljno eno uro dok ne rata ardečasto rjave farbe. Vjedajte, de če brozga preveč dougo cajta vre postane zelene farbe an ta ni več dobra.

Po kuhanju pustite brozgo, de se ohladi in zato se mu je zdelo to pravilno. Komaj se gospodinjava obrne, ji ukrade nekoliko smetane in jo vesel nese svoji ženi v Rezijo. Zena začne mesti smetano in napravi toliko masla, da ne ve kam z njim. Ko pregleduje maslo, stopi v hišo neznanec in se ponudi, da bi ga kupil. Ker je mož vedel, da mora biti to zlodej, komaj zadostuje za svoje potrebe.

Izberite kokoši že sadá za rejo

Zlo važno za kokošjerejo je, de gospodinja pozim gleda katjere kokoši so u tem cajtu znesle največ jaje, de bo od njih zbrala tiste za rejo. Tiste ki imajo senjane gnjezdila tuo lahko hitro vidijo a u našim krajem tjeh posebnih gnjezd njemamo an zatuo je trjeba kokoši gledati. Stari kokošjereci pravijo, de so teli znaki za dobro kokoš jajčarico: ljepa široka an bješeča krešta (grevben); srednje doug an armen klon an srednje veliki podbradek; živo, veliko an jasno oko; srednje doug an rahlo spregnjen vrat (šija); hrbit spredaj an zadaj muora bit dnajmerno širok; široko nastavjen rep an ozadje veliko; zadek (rit) velik, mokar an elastičen; pjerje lesčeče, peruti tesno prisnjeni na telou; noge srednje visoke an kremlji naj boju obnucani, teža kokoši pa srednja.

Potle ko ste vidale, de kokoš nese tud pozim jajca, gledajte še na te znake, ki smo jih povjedal an imjeli buoste zlo dobro urejo kokoši.

Menjava denarja

Zlata Šterlina	7250
Napoleon	5800
Dolar	636
Sterlina karta	1640
Svičarski frank	143
Francoski frank (100 fr)	149
Belgijski frank	12,40
Avtstrijski šiling	25
Zlato po gramu	766
Srebro po gramu	16

GOSPODARSTVO

Zamenjava blaga med Jugoslavijo an Italijo

Na osnovi videmskega akorda, ki so naredili Italija an Jugoslavija 3. februarja 1949 u preteklim mesecu so med obema državama zamenjali telo blagou.

Izvoz blaga iz Jugoslavije u Italijo: je bluo danih 12 dovolilnic od targouske zbornice (Camera di Commercio) za parjeat u Italijo iz Jugoslavije blagou za urjednost 4,687.000 lir. Blagou, ki je bluo sem parpeljano je les za nuc, darvá za žgat, žaganje, bukovo oglje, mlijeko an mlječni pardjelki.

Izvoz blaga iz Italije u Jugoslavijo: je bluo danih 17 dovolilnic (permessi di esportazione) za 18,926.960 lir za telo blagou: električni materijal, posebne kose za kamjone an automobile, kose za mašine za šivat, mehanično orodje an orodje za

djelo, posebne kose za stroje za zemljo chdjejovat, oblačila an druge potrebštine.

Stanje (situazione) autonomnega kompenzacijskoga računa z dne 30 novembra preteklega leta je pa tale: Prejeta plačila: 675 milionou an 556.179 lir; izplačila znašajo pa 563 milionou an 737.522 lir. Plačila za targovino u teku zrašajo 29 milionou 423.888 lir.

Ker se je nam obrnilo več ljudi za poizvadat kako je trjeba nardit za targovat z Jugoslavijo, povjemo, de targouci se muorajo obrniti do targouske zbornice (Camera di Commercio) an tam jim buodo dal use navodila, saj »Camera del Commercio« rade volje vidi, de bi naši targouci čim več targovali z bližnjo državo.

Kup na debelo

ŽIVINA ZA ZAKOL

	Po kg.
Krave	L. 220 do 250
Voli	» 210 » 270
Jenice	» 250 » 280
Teleta	» 500 » 550
Ovce	» 150 » 170
Kcze	» 100 » 120
Praseta	» 300 » 320

ZIVINA ZA REJO

	Po glavi
Krave mlekarice	L. 135000 do 185000
Jenice breje	» 140000 » 190000
Fraseta od 12 do 20 kg	» 2800 » 4800

PERUTNINA - ZAJCI - JAJCA

	Po kg.
Kokoši	L. 600 do 650
Fiščanci	» 570 » 620
Race	» 520 » 580
Purani (dindje)	» 480 » 560
Zajci	» 260 » 280
Jajca usako	» 42 » 44

ZITARICE

	Po kuintalu
Ušenica	L. 7400 do 7600
Sjerak	» 5080 » 6100
Ušenična moka	» 8150 » 9350
Sjerkova moka	» 6800 » 7500
Ušenični otrobi	» 4800 » 5100

SENO

	Po kuintalu
Djetelsko seno	L. 2100 do 2400
Navadno seno	» 1550 » 1850

GRADBENI LES

	Po kubičnem m.
Eukovi hldi	L. 13800 do 15200
Orjehovi hldi	» 18500 » 19500
Čerješnjevi hldi	» 17500 » 18000
Smrekovi hldi	» 12500 » 14000
Kostanjevi hldi	» 11500 » 12000
Jesenovi hldi	» 21000 » 25000

DARVA

	Po kuintalu
Eukove darvá suhe	L. 1150 do 1250
Bukove darvá surove	» 950 » 1000
Druge mehke darvá	» 750 » 800
Bukovo oglje	» 2800 » 3000